

vali, da so prazni in puhli. Dela, resnega dela je treba; ali poprimimo se ga krepko in navdušeno, opustivši nekoliko lahko krilate novele in povedke, dokler še nimamo tečne hrane, in srečen izid bode slavno venčal marljivo delavnost!

Meseca junija 1868. leta. Dr. E. H. Costa.

Slovansko slovstvo.

* Cvetnik slovenske slovesnosti. Berilo za više gimnazije in realke. Drugi ves predelani natis. Sestavil Anton Janežič, c. k. profesor na viši realki v Celovcu. Natisnil J. Blaznik v Ljubljani.

Ravnokar je prišla 24 drobno tiskanih pól obsega-joča knjiga na svetlo, ktera je posebno namenjena šolski mladini, pa je sploh vredna, da vsak Slovenec, ki rad kaj lepega in koristnega bere, si jo omisli. Tvarina, ki jo „Cvetnik“ v 4 predalčkih ima, je tako bogata, da med 136 liričnimi, 69 epičnimi, 3 dramatičnimi in 32 podučnimi prozaičnimi cvetkami najde vsak bralec sebi všečnega berila. Gosp. prof. Janežič je s svojo skušeno vednostjo nabral na književnem slovenskem polju najlepših izdelkov ter dodal jim tudi nekoliko novih, ki še niso bili nikjer natisnjeni. Olikal je tudi besedo po sedanjem stanu pismenstva, kjer je treba bilo. Tako tedaj stopi novi natis „Cvetnika“, kolikor mogoče, v vsem dovršen na beli dan, da vidijo tudi drugi naši bratje Slovani v teh izgledih, koliko premore že zdaj jezik slovenski in koliko se more v prihodnosti pričakovati od zmožnosti pisateljev naših. Naj bi tudi nemškutarji na Slovenskem, če znajo „pukštabirati“ slovenske besede, v roke vzeli „Cvetnik“, da gledajo živo kritiko oslovskega svojega psovanja pismenstva našega. Al kaj? — saj z malo izjemami ti „Pappenheimerji“ ne znajo niti slovenskega niti nemškega jezika! — Po pošti velja „Cvetnik“ 1 gold. 60 kr. Naj bi vsi domoljubi segli po njem!

* *Našinke*. Pjesme Gjura Klarića. 2. snopeč. V Zagrebu 1868.

V predgovoru rodoljubni gospod izdatelj radostno naznanuje, da prvi snopič njegovih „Našink“ je bil s toliko ljubeznijo sprejet, da se je 1200 iztisov v kratkem času prodalo. To ga je napotilo, da je izdal nov venček drobnih pesmic, koje vse diha jo iskreno rodoljubje. Tudi tej knjižici je cena le 20 soldov. Naj naš list mило pesmico, ki jo je pesnik poklonil Slovencem, podá svojim čitateljem v poskušnjo:

Slovinci.

Štajerci i Kranjci,
Koruščani isti,
Pa i Istrijanci
Slovinci su čisti.

To je narod sbilja
Pun svakoga dara,
Pun ljubavi, milja,
Pun slavjanskog žara.

Stara poviest kaže
Od narod toga:
Da je čuvô straže
Uz Hrvata svoga.

Svuda je u bitki,
Svaku u poćeru
Podô mać svoj britki,
Za dom i za vjeru.

U zlosretno ono
Zrinjanina doba,
Dosto mnog' smiono
Uz Hrvata groba.

I dan danas s toga
Slovenac Hrvata,
Vjerna druga svoga,
Ljubi kao brata.

Premda živalj tudji
Krv će da mu tru je,
Svôm se neotudji,
Jer sve svoje štu je.

Slovenac je vriedan
Sve ljubavi naše,
Pa nas nek u jedan
Sloga krug opaše.

Bog živi Slovene,
Srbe i Hrvate!
Dok se svet prekrene
Slava nek im cvate!

* *Slovenske Talije*, ki jo na svetlo daje dramatično društvo v Ljubljani, 4. zvezek je prišel ravnokar na svetlo in se po 25 soldov dobiva tudi v Kranji, Novomestu, Celju, Mariboru, Gradcu, Gorici, Trstu, Celovcu, Zagrebu in na Dunaji.

Ta zvezek obsega že večkrat igrano „Dobro jutro“, ki se po pravici šteje med najbolj priljubljene gledališne igre, in pa „Bog Vas sprimi“, tudi že z pohvalo sprejeto igro, ki jo je poslovenil Val. Mandelc. Naj bi se spet tega zvezka pokupilo na tisoče, da se naklone društvu materijalno pomoč, izdajati čedalje več zvezkov.

Ozir po svetu.

Poskušeni ali dovršeni umori vladarjev zadnjih 20 let.

Zdaj, ko ves svet obrača svoje oči na hudodelstvo, ki je srbskemu knezu vzelo življenje, utegne zanimivo biti, pogledati v preteklost nazaj.

Od 1848. leta štejemo 27 napadov na vladarje, ki pa večidel niso dosegli grozovitega svojega namena.

26. novembra 1848. leta je bil zavrato napaden vojvoda Modeneški.

12. junija 1849. leta kraljevič Pruski, sedanji kralj.

22. maja 1850. leta je strelil topničar Sefeloge na rajncega kralja Pruskega in mu ranil desno roko.

28. junija 1850. leta je bivši lajtenant Robert Pate s težko palico udaril po kraljici Angleški, pa je ni nevarno ranil.

24. septembra 1852. leta so Marsilji zasledili tako imenovano „peklensko mašino“, ktera bi bila imela drugi dan ustreliti cesarja Francozkega Napoleona.

18. svečana 1853. leta je Janez Libeny-i cesarja Avstrijskega Franca Jožefa z nožem vbodil v zatilnik.

16. aprila 1853. leta je bil napaden rajni italijanski kralj Viktor Emanuel.

5. julija 1853. leta se je strelilo na cesarja Francozkega Napoleona, ko se je peljal v gledališče.

20. marca 1854. leta je neznan človek vojvodu Parmazanskemu Ferdinandu Karolu III. z nožem trebuh preparal, da je po strašnih bolečinah čez 23. ur umrl.

28. aprila 1855. leta je Ivan Liverari v Champs Elysées dvakrat vstrelil na Francozkega cesarja Napoleona, pa ga ni zadel.

28. maja 1856. leta je sè samokresom pater Rajmond Fuentus meril na kraljico Špansko, pa predno je sprožil, ga je zgrabil policaj.

8. decembra 1856. leta je vojak Agesilav Milano kralja Napolitanskega Ferdinanda II., ko je ogle doval armado, z bajonetom prebosti hotel.

7. avgusta 1857. leta so bili obsojeni trije Lahi: Bartoletti, Tibaldi in Grillo, ki so iz Angleškega prišli v Pariz nalašč zato, da bi umorili cesarja Napoleona.

14. januarja 1858. leta so Lahi Orsini, Rudio, Pieri in Gomez bombe vrgli pod voz cesarja Napoleona, da bi ga bili usmrtili.

14. julija 1861. leta je dijak Oskar Beker v Baden-Badenu dvakrat strelil na kralja pruskega.

19. decembra 1862. leta je dijak Arstid Drusios v Atenah strelil na kraljico Grško, pa je ni zadel.

24. decembra 1863. leta so zasačili v Parizu 4 Italijane, ki so iz Londona tje prišli, da bi bili umorili cesarja Napoleona.

14. aprila 1865. leta je bil predsednik Amerikanske republike Linkoln v gledališču umorjen.

6. aprila 1866. leta je Karakosov v Petersburgu napadel cara Ruskega.

6. junija 1867. leta je Poljak Berezovsky v Parizu strelil na cara Ruskega.

10. junija t. l. je bil knez Srbski Mihajlo Obrenović v Topčideru zaklan.

Dopisi.

Iz Srbije 12. maja. Dr. J. K. (Dalje.) Jaz nisem politikar, a vendar se mi čudno zdi, da Magjari tako grozno ropočejo, da se po celem svetu sliši! Saj tudi Vlasi kakor Magjari bivajo v sredini slovanstva, a Vlasi imajo svojega, skoro da nezavisnega vladarja; imajo veliko, dobro naoroženo svojo vojsko, ki ni nikakor zaničevati; Vlahov je po številu mnogo mnogo več od Magjarov že v samih kneževinah Moldavi i Vlahiji brez mnogo milijonov v avstrijskem i ruskem carstvu; Vlasi imajo plodnejše i za trgovino sposobnejše zemlje na obalah Donave i črnega morja v svojih rokah, nego Magjari. Pa kako so mirni Vlasi! oni živijo z vsakim narodom v ljubezni i napredujejo na vse strani hitro pa tako tiho, da se o njih nikjer i nikamor nič ne sliši. Da so Magjari v tako lepem položaju i da imajo oni tako moč, kakor jo imajo Vlasi, no! to bi še le ropotali, da bi se celi svet tresel i Moskava bi se od presilnega ropota zrušila, njeno zidovje bi razpadlo, kakor zidovje Jerihe od glasú trobent!

Mesto Karanovac sem v „Novicah“ 1865. leta popisal. Onemu popisu dodam še to-le: Karanovac ima zdrav i prekrasen, za Belim gradom najlepši položaj izmed vseh mest Srbije. Razprostrto je mesto po lepi, visoki i vrlo plodni ravnici na polotoku Morave i Ibera. Na desni strani pod mestom dere bistra reka Iber, ki iz tužnega Kosovega polja hiti i se pol ure pod Karanovcem v Moravo izliva. — Unkraj Ibera je zopet lepa, vrlo plodna, kako uro hodá široka, al od Karanovačke mnogo nižja ravnica. Kroz sredino ravnice je potegnjena lepa, ravna, bela cesta, i na koncu nje se blišči staroslavni samostan „Žiča“, Karanovcu ravno nasproti pod visokimi planinami, ki se „Stolovi“ imenujejo in ravnino zatvorijo.

Nekoliko naprej proti zapadu je visoka planina „Triglav“, na katero jaz vsaki dan, kakor tudi zdaj to pišoč iz svoje sobe gledam i se premile Slovenije spominjam. Triglav mi je najljubše ime v Karanovcu i na Triglav mi je najmilejši pogled iz Karanovca.

Še naprej proti zapadu je planina Jelica i za njo Venčac pri Čačku. Za Čačkom ste dve šilasti visoki planini Ovčar na desni, i Kablar na levi obali Morave. Med Ovčarom i Kablarom si je Morava v protoku vekov izkopala težavno svoj tesen pot, po katerem z veliko silo naprej dere v lepo čačansko ravnino, katero večkrat vso zalije; zato morajo njeni hudobiji jezove, zagraje i nasipe nasproti staviti, da Čačka ne zalije i neprecenljive škode ne dela.

Pod Ovčarom i Kablarom je mnogo samostanov (kloštrov), zato pravijo temu kraju: „srbska fruška gora.“ — Znana je fruška gora v Sremu z mnogimi samostani. V planino Kablar je Miloš svojo ženo i svoj rod skril, ko je šel v krvavi i rešilni boj na Ljubič, o katerem sem „Novicam“ že tudi enkrat nekoliko pisal. — Pa predelec sem se izgubil po planinah od Karanovca v planine unkraj Čačka, zato hitim po lepi cesti, ob kateri so za leto i dan prekrasne gostilnice izrastle naravnost domú v Karanovac, do drugikrat o Čačku kaj povem.

Leva obala (breg) reke Ibera je visoka i skalnata, skoraj tako, kakor je leva obala reke Krke v Novem mestu. In kaj prijetno je zunaj mesta, to je, kraj mesta sprehajati se po visoki obali i oči obračati v globoki Iber, na nizko ravnino unkraj njega, na bli-

ščeči Žič i na visoke planine nad Žičem, ki se pod raznimi imeni vlečejo memo Karanovca od Čačka do Kruševca i na vse strani naprej i naprej.

Na levi strani mesta, to je, na desni obali Morave, je lepa, visoka ravnina, po kateri se razna žival pase i srbska vojska podučava, na ravnini pa je majhen griček z gosto hosto pokrit, pod njim so lepi vrti, njive i vinogradi. Vrh griča je zopet lepo raven kraj, ogrnjen z lepimi travniki i tratami, obločen z bombami, kartečami i z vso pripravo za požiganje i podiranje mest i za razširjevanje civilizacije i kulture itd. Vse, za take reči potrebno je na lepem griču v veliki smodnišnici ali barutani. Lep grič se imenuje „Grdica.“ Grdica pri Karanovcu bil bi lahko to, kar je „Rozenbah“ nad Ljubljano. Se vé, to ne more biti, kajti Karanovac bode še le čez mnogo let lepo mesto, polno hiš i gradov itd. Karanovac je novo i vrlo lepo vredjeno mesto; ulice so mu široke, ravne; na sredi mesta je velik, okrogel trg, na sredi trga je velik vodnjak in okoli i okoli so v okrogu trgovske štacune s slabim, nič vrednim, pa strašno dragim evropskim i srbskim nekoliko cenejim blagom.

Staro mesto Karanovac, ki ga je Črni Jurij požigal, je stalo pod današnjim Karanovcem; po njem se zdaj orje, seje, žanje; o mestu ni sledú več, ni ostal kamen na kamenu. Zemeljski nasipi i okopi, s katerih je Črni Jurij na Karanovac pokal, še stojijo, i po pripovedovanji veštih ljudi so ti na pravem mestu izkopani ter so Črnemu Juriju še dandanes vrlo dobra svedočba, da on ni bil samo neustrašljiv junak za pokanje i sekanje, nego da je imel tudi glavo na pravem mestu, v glavi velike mežgane polne bistre pameti.

Za nasipi i okoli njih v veliki dolgosti i širini je izrastel današnji Karanovac; al bolje da rečem: se je zasejal današnji Karanovac, ki vrlo lepo raste od dana v dan, al cvesti še ni počel, ker je še v trdem, nerazvitem popku. (Dal. prih.)

Iz Veličevca na Koroškem. † (Učitelji in deželni zbor.) Nedavno so se pri nas zbrali učitelji velikovške in doberloveške dekanije, da so se pogovorili, kaj bi bilo zdaj v prid ljudskemu učiteljstvu nasvetovati deželnemu zboru, in česa ga prositi. Sestavila se je ponižna prošnja, v kateri se v začetku popisuje važnost učiteljskega stanú, kateri se pa vendar tako slabo plačuje, da mu ni ne živeti ne umreti. Tirja se od njega zmiraj večja zmožnost in inteligencija na vse strani, kar je tudi vse prav; zato pa na drugi strani oni, ki družini, občini, cerkvi in državi dober, umen in zvest zárod odgajajo, imajo pravico zahtevati, da se jim njihovo materijalno stanje zdatno poboljša, ker je potem pričakovati, da napnó dušne svoje moči tako, da ljudska šola vrlo napreduje. Zato so tù izbrani učitelji soglasno sledeče točke v svojo prošnjo na visoki deželni zbor vzeli: 1) Od vsacega, kdor se k učiteljskemu stanu obrne, naj se tirja večja izobraženost, za že postavljene učenike naj se pa napravijo šole za napredovanje in društva enakega namena. 2) Učnina (šolski denar) naj odpade in se na deželne davke (Landesumlage) razdeli, ker se po takem nič ne zgubi, temveč le v denarji pridobi. 3) Za vzdržanje ljudske šole naj donaša vsakdo, ali ima otroke ali ne; saj je šola za vse, posredno vsakemu koristi. Učiteljska plačila naj se postavijo na 400, 500 in 600 gld. 4) Šolski čas za učenje mladine, kateri je do zdaj trajal le do 12. leta, naj se podaljša do 14. leta, ker se ravno v pridjanih dveh letih več dá storiti, kakor v vseh prejšnjih zato, ker so učenci že zrejši, za poduk bolj izurjeni. 5) Za učence kmetijskega ali rokodelskega stanú, kadar iz šole stopijo, naj se napravijo kmetijske ali obrtnijske šole; kajti to tirja sedanji čas vsak dan bolj. 6) Učitelje naj stavi deželna